

POLSKA WSPÓLPRACA NA RZECZ ROZWOJU. RAPORT ROCZNY 2005

STRESZCZENIE

Od kilku lat Polska, dzięki postępom w transformacji politycznej i gospodarczej, pełni nową rolę na arenie międzynarodowej – rolę dawcy pomocy dla innych krajów. Polska systematycznie zwiększa swoje zaangażowanie w międzynarodową współpracę na rzecz rozwoju i wspieranie krajów w okresie transformacji. W roku 2005 Polska przeznaczyła na Oficjalną Pomoc Rozwojową (ang. Official Development Assistance, ODA) 663 mln PLN (równowartość 204 mln USD). Kwota ta odpowiada 0,068% polskiego Produktu Krajowego Brutto (PKB). W roku 2004 wielkość polskiej pomocy wynosiła 501 mln PLN, co stanowiło 0,051% PKB.

Wśród dziesięciu największych biorców polskiej pomocy dwustronnej w roku 2005 znajdują się: Serbia i Czarnogóra (60 mln PLN), Ukraina (20 mln PLN), Uzbekistan (19 mln PLN), Chiny (17 mln PLN), Białoruś (13 mln PLN), Kazachstan (4 mln PLN), Wietnam (3 mln PLN), Mołdowa (2 mln PLN), Irak (1 mln PLN) i Gruzja (1 mln PLN). Wysoka pozycja Serbii i Czarnogóry, Uzbekistanu i Chin wynika z udzielonej im pomocy finansowej (kredyty i oddłużenie).

Od 1996 roku Polska jest członkiem Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) a od 2004 roku członkiem Unii Europejskiej – ugrupowań zrzeszających najzamożniejsze kraje na świecie, będących zarazem największymi dawcami pomocy. Przynależność do klubu najbogatszych wyznacza nową, solidarną odpowiedzialność Polski w stosunku do mniej zaawansowanych krajów i wskazuje na współodpowiedzialność Polski za terminową realizację Milenijnych Celów Rozwoju.

Polska uczestniczy w kształtowaniu i realizacji unijnej polityki na rzecz rozwoju. Wspólnie z pozostałymi państwami członkowskimi UE, w maju 2005 roku Polska przyjęła zobowiązanie stopniowego zwiększania wielkości udzielanej pomocy rozwojowej, tak aby w roku 2010 osiągnąć poziom 0,17% PKB a w roku 2015 – 0,33% PKB.

W marcu 2005 roku Polska została sygnatariuszem Deklaracji Paryskiej nt. Efektywności Pomocy, zobowiązując się tym samym, że będzie dążyć do zapewnienia jakości udzielanej pomocy zgodnie z wypracowanymi przez społeczność międzynarodową kluczowymi zasadami, w tym do respektowania priorytetów i potrzeb krajów rozwijających się (*ownership*), dostosowania do tych potrzeb własnych programów i działań pomocowych (*alignment*) i ponoszenia wspólnej odpowiedzialności za rezultaty tych działań.

Polski system pomocy zagranicznej tworzą trzy główne instytucje rządowe: Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Finansów i Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (dawne Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu). Ministerstwo Spraw Zagranicznych ustala priorytety i koordynuje politykę polskiego rządu w zakresie pomocy zagranicznej, udziela pomocy humanitarnej oraz pomocy technicznej w formie projektowej, a także przekazuje środki na rzecz organizacji międzynarodowych, przede wszystkim należących do systemu Narodów Zjednoczonych. Ministerstwo Finansów udziela pomocy finansowej w postaci restrukturyzacji zadłużenia i kredytów preferencyjnych. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Biuro Uznanalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej) udziela pomocy stypendialnej.

Polska buduje swój potencjał w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju. Od września 2005 roku w strukturze Ministerstwa Spraw Zagranicznych funkcjonuje osobny departament – Departament Współpracy Rozwojowej, odpowiedzialny za współpracę MSZ i koordynację działań z innymi resortami i organizacjami międzynarodowymi oraz realizację programu.

Udział pomocy wielostronnej w Oficjalnej Pomocy Rozwojowej przekazanej przez Polskę w 2005 r. wyniósł 76% (507 mln PLN). Znaczna część tej kwoty (469 mln PLN) została

przekazana jako składka do budżetu UE. Pomoc udzielona za pośrednictwem organizacji systemu Narodów Zjednoczonych wyniosła 19 mln PLN, za pośrednictwem Grupy Banku Światowego – 15 mln PLN, a ponad 3 mln PLN zostały przekazane poprzez inne agencje.

Na pomoc dwustronną Polska przeznaczyła 156 mln PLN. Z tej kwoty 18 mln PLN znajdowało się w dyspozycji MSZ z przeznaczeniem na:

- pomoc rozwojową dla krajów priorytetowych: Afganistan, Angola, Autonomia Palestyńska, Gruzja, Irak, Mołdowa, Wietnam;
- pomoc techniczną dla krajów w okresie transformacji: kraje Europy Południowo – Wschodniej (Ukraina, Białoruś), Azji Środkowej i Kaukazu;
- pomoc humanitarną;
- Fundusz Małych Grantów: kraje Afryki Subsaharyjskiej, Kambodża, Mongolia.

Działania pomocowe zrealizowane przez MSZ w roku 2005 miały przede wszystkim formę projektów. Głównymi partnerami MSZ w realizacji programu były polskie organizacje pozarządowe i organy administracji rządowej (inne niż MSZ), które zgłaszały propozycje projektów przygotowanych we współpracy z organizacjami partnerskimi lub swoimi odpowiednikami w krajach-biorcach polskiej pomocy. W realizację mniejszych projektów były zaangażowane polskie placówki dyplomatyczne w krajach objętych Funduszem Małych Grantów.

W roku 2005 MSZ sfinansowało 56 projektów zgłoszonych przez organizacje pozarządowe w trybie otwartych konkursów, na łączną kwotę ok. 10,6 mln PLN. Beneficjentami projektów byli mieszkańcy Ukrainy (4,6 mln PLN), Mołdowy (1,1 mln PLN), Białorusi (1,5 mln PLN), Afganistanu (0,9 mln PLN), Iraku (0,5 mln PLN), Gruzji (0,4 mln PLN), Angoli (0,2 mln PLN), a także Armenii, Azerbejdżanu, Bośni i Hercegowiny, Kazachstanu, Kirgistanu, Serbii i Czarnogóry, Tadżykistanu i Uzbekistanu (projekty na Bałkanach, Kaukazie Południowym i w Azji Środkowej - łącznie ok. 700 tys. PLN).

Organy administracji rządowej, uczestniczące w realizacji programu pomocy w roku 2005 po raz pierwszy, zrealizowały 23 projekty w Ukrainie (2,8 mln PLN), Wietnamie (300 tys. PLN), Angoli (180 tys. PLN), Autonomii Palestyńskiej (55 tys. PLN), Mołdowie (40 tys. PLN) .

Główne obszary wsparcia obejmowały: rozwój społeczeństwa obywatelskiego, wsparcie efektywności administracji publicznej, rozwój przedsiębiorczości i samorządności, integrację europejską, zdrowie publiczne i odbudowę podstawowej infrastruktury.

Z Funduszu Małych Grantów wsparcie uzyskało 25 niewielkich projektów odpowiadających na podstawowe potrzeby lokalnych społeczności w Senegal, Kenii, Ruandzie, Zambii, Demokratycznej Republice Konga, Burundi, Kambodży i Sierra Leone (kolejność wg wielkości udzielonej pomocy), na łączną kwotę ok. 600 tys. PLN.

Na pomoc humanitarną Polska przeznaczyła 1,7 mln PLN. Pomoc ta trafiła do: Azji Południowo-Wschodniej po katastrofie trzęsienia ziemi i fali tsunami (grudzień 2004) oraz tsunami bis (marzec 2005); Republiki Nigru – w związku z kryzysem żywnościowym; Pakistanu – po trzęsieniu ziemi w połowie października 2005 r. oraz Sudanu – dla ofiar konfliktu w Darfurze.

W celu podniesienia świadomości polskiego społeczeństwa w potrzebach krajów rozwijających się i pomocy rozwojowej oraz wsparcia organizacji obywatelskich zainteresowanych działalnością w tej dziedzinie, w roku 2005 polski MSZ, przy współpracy z Centrum Północ-Południe Rady Europy, utworzył fundusz, z którego sfinansowano 21 projektów poświęconych edukacji globalnej: 10 ze środków MSZ (100 tys. PLN) i 11 ze środków Centrum Północ-Południe Rady Europy.